herpy

KAMELEONTER

## Senegal Chameleon

# *Chamaeleo senegalensis*

*Chamaeleo senegalensis* är en medelstor, trädlevande kameleont från fuktig savann och skogsbryn i tropiska Västafrika. Den är enfärgat grön till olivbrun och helt utan horn och hudflikar. Arten är vanlig i handeln, där nästan alla djur är vildfångade. Den behöver ett högt nätterrarium med UVB, dricker bara droppar och ska bo ensam.

Familj: Chamaeleonidae  Tidigare namn: *Chamaeleo gymnocephalus*

**FAKTARUTA**

### DJURET

| | |
|---|---|
| Vuxenstorlek | **20-30 cm**<br>total längd inkl. svans |
| Livslängd | **3-5 år** |
| Aktiv | **På dagen** |
| Levnadssätt | **Trädlevande** |
| Biotop | **Savann och torrskog** |
| Svårighetsgrad | **Viss erfarenhet** |

### SKÖTSEL

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **45 × 45 × 90 cm**<br>L × B × H för 1 vuxet djur |
| Temperatur, dag | **22-27 °C** |
| Värmeplats | **29-32 °C** |
| Temperatur, natt | **18-22 °C** |
| Luftfuktighet | **50-70 %** |
| Vatten | **Ingen vattenskål** |
| UVB | **Nödvändigt**<br>Fergusonzon 3 |
| Föda | **Insekter** |
| Hålls | **Ensamma** |

### AVEL

| | |
|---|---|
| Fortplantning | **Äggläggande** |
| Könsmogen | **5-6 mån.** |
| Kullstorlek | **20-70 ägg** |
| Kullar per år | **1-3** |
| Inkubation | **210-365 dagar**<br>vid 22-27 °C |

### SKYDD OCH PAPPER

| | |
|---|---|
| CITES | **Bilaga II** |
| EU-bilaga | **Bilaga B** |
| IUCN | **Livskraftig (LC)** |

## Om arten

*Chamaeleo senegalensis* är en medelstor kameleont på 20-30 cm inklusive svans. Huvudet är platt och helt utan hudflikar, horn och andra utväxter, och huden är slät. Grundfärgen är limegrön till olivgrön eller olivbrun, och kroppen kan tecknas med mörkgrå eller bruna fläckar. Färgen växlar med stämning, temperatur och stress, men inte för att passa bakgrunden. Hanen kan kännas igen på en tjockare svansrot (hemipenisbulan) och är normalt mindre än honan.

Arten är nära släkt med *Chamaeleo dilepis* och *Chamaeleo gracilis*, och de tre arterna hålls på samma sätt. *C. senegalensis* är den minsta av dem. *Chamaeleo gymnocephalus* är en synonym.

Arten är en av de vanligaste kameleonterna i handeln, eftersom den är talrik och lätt att fånga i naturen. Nästan alla djur är vildfångade, och de är vid ankomsten ofta försvagade, uttorkade och angripna av parasiter. Handeln kan hota lokala bestånd, även om arten som helhet inte är hotad. Den lämpar sig för att titta på och inte för att hantera.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

# Utbredning och livsmiljö

*Chamaeleo senegalensis* lever i tropiska Västafrika från Senegal i väster till Kamerun i öster: Mauretanien, Senegal, Gambia, Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Liberia, Elfenbenskusten, Ghana, Togo, Benin, Nigeria, Mali och Kamerun. Längre österut har den påträffats i Centralafrikanska republiken, Sydsudan och Sudan.

> **Naturlig utbredning:** Mauretanien, Senegal, Gambia, Guinea-Bissau, Guinea, Sierra Leone, Liberia, Côte d'Ivoire, Ghana, Togo, Benin, Nigeria, Mali, Kamerun, Centralafrikanska republiken, Sydsudan och Sudan.

### LIVSMILJÖ

Arten lever i fuktig, buskbevuxen savann och i skogsbryn och torr skog. Den är trädlevande och dagaktiv och sitter i buskar och låga träd, där den jagar och solbadar på grenarna. Den är revirhävdande och tål inte andra kameleonter i närheten.

Klimatet i utbredningsområdet är tropiskt med en regntid och en torrtid. Arten har en så stor utbredning att beståndet inte har räknats, och den anses vara vanlig. Födan är rakvingar, framför allt gräshoppor och syrsor, samt bönsyrsor och vandrande pinnar. Djuret upptäcker bytet med synen, fokuserar med båda ögonen och skjuter ut den klibbiga tungan. Fiender är fåglar, ormar och däggdjur.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

# Skötsel

### TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett nätterrarium på minst 45 × 45 × 90 cm (längd × bredd × höjd). Större är alltid en fördel. Ungar kan hållas i 40 × 40 × 75 cm. Det ska bara bo en kameleont i varje terrarium: djuren är mycket revirhävdande och blir stressade av andra kameleonter, även av samma art.

Terrariet ska vara högt snarare än brett och ha nät i taket och på sidorna. Fuktig och stillastående luft ger luftvägsinfektioner, men fukten måste samtidigt kunna hållas uppe, så en eller två sidor kan täckas med en skiva i ett torrt rum. Lampor hänger utanpå ovanpå nätet.

Inred terrariet med många sträva grenar av olika tjocklek och tätt med robusta, giftfria växter, så att djuret kan dra sig undan och vara gömt. Grenarna ska ligga så långt från nätet att djuret inte kan ta sig upp under en värmekälla och bli brännskadat. Botten ska inte ha löst substrat: tidningspapper, en bricka eller ett avlopp är enklast, och växterna står i krukor. Undvik sand, grus, kattsand och majsströ.

### TEMPERATUR

På dagen ska temperaturen i terrariet vara 22-27 °C, och på en solgren ska det vara 29-32 °C. Börja med en 60 W-lampa och justera efter mätningen: en för stark lampa kan ge allvarliga brännskador, även genom nätet. Mät solgrenen med en infraröd termometer och håll koll på temperaturen i botten av terrariet med en termometer. Djuret ska kunna välja mellan varmt och svalt.

På natten släcks ljuset, och temperaturen ska sjunka till 18-22 °C. I ett vanligt vardagsrum behövs ingen nattvärme. Blir rummet mycket kallt används ett keramiskt värmeelement eller en värmefläkt och aldrig en lampa, inte heller en röd eller svart.

### LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara 50-70 %, och den hålls uppe genom att man sprayar flera gånger om dagen över hela terrariet. Levande växter hjälper till att hålla fukten, och en kall dimmaskin eller en sprayanläggning på timer kan behövas. Arten dricker inte ur stående vatten utan bara droppar från blad och sprayade ytor, så det används ingen vattenskål och inget vattenfall.

Spraya terrariet minst två gånger om dagen och låt alla ytor torka helt mellan sprayningarna, så att det inte uppstår mögel eller bakterier. Ett dropp som sätts upp ovanpå nätet, så att dropparna rinner ner över bladen, är ett bra tillskott. Utan tillräckligt med fukt blir djuret slött och uttorkat och får svårt med hudömsningen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

### LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver kraftigt ljus och UVB i 12 timmar och mörker i 12 timmar. UVB är nödvändigt, eftersom djuret bildar D3 i huden och behöver den för att ta upp kalk. Sätt ett T5-UVB-rör eller en LED-bar ovanpå nätet, så att solgrenen får ett UV-index på omkring 3-4. Det motsvarar Ferguson-zon 3; zonen är en uppskattning utifrån levnadssätt och inte mätt för arten.

Den översta grenen ska sitta minst 30 cm under lamporna, så att djuret inte blir brännskadat; kontrollera UV-indexet med en UV-mätare. UVB-rör avger bara UVB i 6-8 månader, även när de fortfarande lyser, så byt dem minst två gånger om året. Alla lampor hänger utanpå, ovanpå nätet.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

### UTFODRING

Arten är insektsätare och behöver levande insekter: syrsor, silkesmaskar, hornmaskar, kackerlackor som *Blaptica dubia* och enstaka jättemjölmaskar. Vaxmottslarver och mjölmask är feta och ges bara då och då. Insekterna får inte vara längre än djurets huvudbredd och ska ha fått näringsrikt grönt och kalk ett par timmar innan de ges. Variation är viktigt. Mata på förmiddagen, så att djuret kan värma upp sig och smälta.

Ungar får så många små insekter som de kan äta, flera gånger om dagen. Ungar på 3-6 månader får 10-12 små insekter dagligen, och djur på 6-12 månader 10-12 medelstora varannan dag. Vuxna djur får 5-7 små till medelstora insekter varannan dag. Ta bort insekter som inte har ätits upp, eftersom de kan bita djuret.

Pudra insekterna lätt med kalk utan D3 vid de flesta utfodringar. Varannan vecka får de ett multivitamin, och varannan vecka kalk med D3. Brist på kalk ger skelettsjukdom.

### BETEENDE OCH HANTERING

*Chamaeleo senegalensis* är förhållandevis lugn jämfört med andra kameleonter, men det är ett djur man tittar på och inte ett man tar upp. Hantering stressar och får bara ske när det är nödvändigt. När djuret känner sig hotat byter det färg och blåser upp kroppen för att se större ut. Ge ett nytt djur ro de första veckorna och placera terrariet så att det inte hela tiden går människor förbi.

Arten är solitär och ska bo ensam, även när terrariet är stort. Djuret ska ha många gömslen i lövverket. Mörka färger och öppen mun är tecken på stress. Djuret ska inte hållas fast och aldrig tas i svansen. Vildfångade djur kräver särskild försiktighet vid ankomsten och är inte lämpliga för nybörjare.

## Avel

### KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har en tydligt tjockare svansrot än honan och är normalt mindre. Arten blir könsmogen efter 5-6 månader, men honorna bör först föröka sig när de är minst ett år gamla, så att de har kalk nog för både ägg och egen tillväxt. Honorna kan bilda ägg utan att ha träffat en hane, så varje vuxen hona ska ha tillgång till en äggläggningslåda, även när hon bor ensam.

### PARNING

Arten förökar sig sällan i fångenskap. En hona som är parningsvillig visar stark gul färg. Honan kan angripa hanen direkt efter parningen, så han ska tas bort omedelbart. Sätt bara ihop djuren under uppsikt. Honan lägger äggen omkring 70-90 dagar efter parningen.

### ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

En kull är på 20-70 ägg, och honan lägger 1-3 kullar per år. Hon kan lägga flera kullar efter en enda parning, eftersom hon lagrar sperma. Under veckan före äggläggningen blir honan orolig, går omkring i terrariet och äter mindre.

En hona över 6 månader ska alltid ha en äggläggningslåda till förfogande: minst 40 × 40 × 40 cm med minst 30 cm botten av tvättad leksand eller en blandning av sand och jord, så fuktig att en gång håller formen. Sätt ner en eller flera grenar i lådan, så att honan kan krypa in och ut. Honan gräver en gång med huvudet först, backar in i den, lägger äggen och sluter gången igen. Hon ska ha fullständig ro, och terrarium och låda kan täckas med en duk med ett titthål. Äggläggningen kan ta från några timmar till flera dagar. Kan honan inte bli av med äggen (äggstopp) är det livsfarligt, och hon ska genast till veterinär. Efter äggläggningen ska hon ha minst en vecka i lugn och ro, extra vatten och kalkrikt foder.

### INKUBATION

Äggen tas försiktigt upp och läggs i samma ställning som de lades i, utan att vändas. De läggs halvt nedgrävda i fuktig, grov vermikulit i en tätt sluten behållare utan hål eller med några få små hål. Substratet ska vara fuktigt, så att det bara kommer några droppar när man trycker på en handfull. Locket ska sluta tätt, annars torkar äggen ut.

Ruvningstemperaturen är 22-27 °C, och ruvningstiden är mycket lång: 7-12 månader. Uppgifterna gäller arterna *Chamaeleo senegalensis*, *Chamaeleo dilepis* och *Chamaeleo gracilis* tillsammans och är inte mätta för arten ensam. Temperaturberoende kön är inte dokumenterat.

### UPPFÖDNING AV UNGAR

Uppfödning av arten är inte beskriven i detalj. Ungarna behöver ett nätterrarium på minst 40 × 40 × 75 cm med många tunna grenar och växter, UVB och samma temperaturer som de vuxna. Spraya flera gånger om dagen, så att ungarna alltid kan dricka droppar, eftersom de torkar ut snabbt. Ungar upp till 3 månader får så många små insekter som de kan äta, flera gånger om dagen, pudrade med kalk. Ungar som verkar stressade tas ut och föds upp ensamma.

## Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på skötseln. Vildfångade djur är dessutom vid ankomsten ofta försvagade, uttorkade och tungt angripna av parasiter. De typiska problemen är:

- Uttorkning. Tecken är insjunkna ögon, skrynklig hud, torr avföring och orange eller gula uratkristaller.
- Benskörhet (metabolisk skelettsjukdom) vid för lite UVB eller kalk.
- Luftvägsinfektion i fuktig, stillastående luft: slem i munnen, öppen mun, slöhet. Se till att det finns ventilation.
- Äggstopp hos honor, som är ett akut och livsfarligt problem och kräver veterinär. Övermatning ökar risken.
- Brännskador från lampor.
- Inre parasiter och stress hos vildfångade djur. Låt undersöka ett nytt djur med ett avföringsprov innan det kommer till andra djur.

Ett friskt djur har öppna, klara ögon och fyllig hud, tar fast grepp om grenen och äter. Gå till en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret inte äter, går ner i vikt, har slutna ögon på dagen, har slem kring munnen eller sitter mörkt och slött.

### Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.